

**Lag
om ändring i luftfartslagen (1957: 297);**

utfärdad den 14 juni 1979.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs att 2 kap. 2 och 8 §§ luftfartslagen (1957: 297) skall ha nedan angivna lydelse. Till följd härav kommer lagen att ha följande lydelse från och med den dag då denna lag träder i kraft.

FÖRSTA AVDELNINGEN**Om civil luftfart****1 KAP.****Inledande bestämmelser**

1 § Luftfart må här i riket äga rum allenast med de inskränkningar och under de villkor, som följa av denna lag och med stöd därav meddelade föreskrifter eller som eljest stadgas i lag eller författning.

2 § Luftfart må ej äga rum med andra luftfartyg än sådana som hava svensk nationalitet eller nationalitet i främmande stat, med vilken slutits överenskommelse om rätt till luftfart inom svenskt område.

När särskilda skäl äro därtill, äger regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket medgiva att luftfart må äga rum utan hinder av vad i första stycket sägs, så ock bestämma villkoren därför.

2 a § Luftfart må ej inom svenskt område äga rum i överljudsart.

När synnerliga skäl föreligga, äger regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket medgiva luftfart utan hinder av vad som sägs i första stycket så ock bestämma villkoren därför.

3 § Regeringen äger att av militära skäl eller av hänsyn till allmän ordning och säkerhet inskränka eller förbjuda luftfart inom viss del av riket. Efter regeringens bemyndigande må ock luftfartsverket av hänsyn till allmän ordning och säkerhet inskränka eller för högst två veckor förbjuda luftfart inom visst område.

Under utomordentliga förhållanden eller då eljest hänsyn till allmän säkerhet kräver det äger regeringen tillfälligt inskränka eller förbjuda luftfart inom hela riket.

4 § Denna lag skall, där ej annat följer av vad i lagen är stadgat, med avseende å svenskt luftfartyg lända till efterrättelse jämväl vid luftfart utom

riket, såvitt det är förenligt med lag i främmande stat som efter överenskommelse eller eljest är tillämplig.

Bestämmelserna i 9 kap. äro, ändå att luftfartyget icke är av svensk nationalitet, tillämpliga jämväl vid luftfart utom riket, i den mån det följer av överenskommelse med främmande stat eller eljest av allmänna rättsgrundsatser.

5 § Om atomskada gälla särskilda bestämmelser.

2 KAP.

Om registrering av luftfartyg, dess nationalitet och märkning

Registrering

1 § Över luftfartyg skall hos luftfartsverket föras register (*luftfartygsregister*).

Om inskrivning av rätt till luftfartyg samt om vissa internationella förhållanden beträffande rätt till luftfartyg är särskilt stadgat.

2 §² Ett luftfartyg får registreras i Sverige bara om det ägs av svenska staten, svensk kommun eller landstingskommun, svensk medborgare eller av dödsbo, bolag, förening, samfällighet eller stiftelse som har svensk nationalitet.

Luftfartsverket får medge att ett luftfartyg får registreras i Sverige även om nämnda krav inte är uppfyllda. Sådant medgivande får bara lämnas om luftfartyget i regel används med utgångspunkt i Sverige.

3 § Ej må luftfartyg, som är registrerat i främmande stat, registreras här i riket, med mindre det avföres ur den främmande statens register.

4 § Luftfartyg må icke registreras med mindre det har luftvärdighetsbevis och, i den utsträckning regeringen eller efter regeringens bemyndigande luftfartsverket föreskriver, miljövärdighetsbevis. Bevis skall ha utfärdats eller godkänts här i riket.

5 § Ansökan om registrering av luftfartyg skall göras skriftligen av ägaren och innehålla för registreringen nödiga upplysningar rörande fartyget, ägaren och dennes förvärv av fartyget. Ansökningen skall åtföljas av utredning till styrkande av att sökanden är ägare av fartyget och att i övrigt de i 2–4 §§ upptagna villkoren äro uppfyllda, så ock av handling som utmärker när, var och av vem fartyget är byggt.

6 § Registret skall för varje luftfartyg innehålla fartyget tillkommande nationalitets- och registreringsbeteckning, de uppgifter som äro nödiga för att identifiera det, upplysning angående äganderätten till fartyget och ägarens fång samt huruvida fartyget är in-tecknat, hänvisning till fartygets luft-

² Senaste lydelse 1976:11.

värdighetsbevis och miljövärdighetsbevis ävensom anteckning om tiden då fartyget införes i registret, ändring i äganderätten registreras eller fartyget avföres ur registret, så ock i övrigt vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket föreskriver.

7 § Sker ändring i äganderätten till luftfartyg som införts i registret eller ändras ägarens nationalitet eller undergår fartyg efter registreringen ändring av betydelse för fartygets identifiering, vare ägaren skyldig att därom ofördröjligen göra anmälan till luftfartsverket för införande i registret. Samma skyldighet åligger vid ändring i äganderätten jämväl den förutvarande ägaren.

Införes i registret ny ägare av intecknat luftfartyg, åligger det luftfartsverket att ofördröjligen underrätta inskrivningsdomaren därom.

Anmäles ny ägare av luftfartyg men finnes utredningen ej vara sådan att han kan införas i registret, skola ändock däri anmärkas hans namn, det uppgivna fånget och dagen då anmälan skedde.

8 §³ Ett luftfartyg skall föras ur registret i följande fall.

1. Om ägaren begär det.
2. Om kraven i 2 § inte är uppfyllda.
3. Om det har förolyckats eller förstörts.
4. Om det efter en flygning inte har hörts av på tre månader.
5. Om det inte har haft giltigt luftvärdighetsbevis eller miljövärdighetsbevis på tre år.

Ägaren är skyldig att anmäla om något har hänt som enligt första stycket 2–4 medför att ett luftfartyg skall avregistreras. När ett fall enligt första stycket 5 inträffar, behöver luftfartyget inte avregistreras om ägaren inom en viss tid som bestäms av luftfartsverket visar att luftfartyget är luftvärdigt och miljövärdigt.

9 § Luftfartyg, som är intecknat, må ej på grund av ägarens begäran eller annan i 8 § avsedd omständighet avföras ur registret, med mindre i ärendet företes bevis från inskrivningsdomaren, att inteckningshandlingen uppvisats för honom samt att inteckningshavaren samtyckt till åtgärden, men i registret skall göras anmärkning om vad i ärendet förekommit.

Avföres luftfartyg ur registret eller sker i registret anmärkning som i första stycket sägs, skall inskrivningsdomaren ofördröjligen underrättas därom.

10 § Innehaves luftfartyg på grund av köp utan att äganderätten övergått å innehavaren, skola i registret antecknas innehavarens namn och den rätt som tillkommer honom. Det åligger dem som slutit avtalet att ofördröjligen göra anmälan därom till luftfartsverket.

Upplåter någon luftfartyg för obestämd tid eller för en tid av minst två veckor till annan för att av denne nyttjas för egen räkning, skall på begäran av upplåtaren eller innehavaren i registret göras anteckning om upplåtelsen.

11 § Har å utrikes ort luftfartyg byggts för svensk räkning eller övergått i svensk ägo och äro de i 2 och 3 §§ för registrering angivna villkoren uppfyllda, må fartyget, i enlighet med bestämmelser som regeringen meddelar, för viss tid antecknas i ett särskilt bihang till luftfartygsregistret.

Nationalitet

12 § Sedan luftfartyg införts i luftfartygsregistret, äger det svensk nationalitet.

Om införandet i registret skall luftfartsverket utfärda bevis (*nationalitets- och registreringsbevis*).

13 § Där luftfartyg avförts ur registret eller anmärkning skett enligt 9 §, skall fartygets ägare eller, i fall då fartyget avförts ur registret till följd av att det övergått till utländsk ägare, den förre ägaren ofördröjligen återställa nationalitets- och registreringsbeviset till luftfartsverket. Har eljest ändring i förhållande, varom beviset innehåller upplysning, införts i registret, skall fartygsägaren ofördröjligen avlämna beviset till luftfartsverket, som antecknar ändringen å beviset eller, där så finnes lämpligare, utfärdar nytt bevis.

14 § Luftfartyg, som antecknats i bihanget till luftfartygsregistret, äger svensk nationalitet så länge anteckningen gäller.

Om anteckningen i bihanget skall luftfartsverket utfärda interimistiskt nationalitets- och registreringsbevis.

15 § Svenskt luftfartyg skall, när det nyttjas till luftfart, hava svenskt nationalitets- och registreringsbevis.

Utländskt luftfartyg skall vid luftfart inom svenskt område hava motsvarande bevis från främmande stat, med vilken slutits överenskommelse om rätt till sådan luftfart.

Nyttjas luftfartyg jämlikt medgivande som avses i 1 kap. 2 § andra stycket, gäller vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket föreskriver.

Märkning

16 § Luftfartyg, som införts i luftfartygsregistret eller antecknats i bihanget, skall märkas i enlighet med sin nationalitets- och registreringsbezeichnung. Märkena skola föras så länge fartyget kvarstår i registret eller bihanget.

Luftfartyg, som är registrerat i främmande stat med vilken slutits överenskommelse om rätt till luftfart inom svenskt område, skall vid sådan luftfart vara märkt i enlighet med föreskrifterna i hemlandet.

Nyttjas luftfartyg jämlikt medgivande som avses i 1 kap. 2 § andra stycket, gäller vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket föreskriver.

Om luftvärdighet och miljövärdighet

1 § Luftfartyg skall, när det nyttjas till luftfart, vara luftvärdigt och miljövärdigt.

Ej må luftfartyg anses luftvärdigt, med mindre det är så konstruerat, byggt, utrustat och vidmakthållet samt äger sådana flygegenskaper, att säkerhetens krav äro tillgodosedda.

Ej må luftfartyg anses miljövärdigt med mindre det är konstruerat, byggt, utrustat och vidmakthållet så att luftfartyget ej vållar skada genom buller, luftförorening eller likartad störning. Närmare föreskrifter för tillämpningen av detta stycke meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket.

2 § Luftfartyg skall undergå besiktning enligt vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket föreskriver, så ock i övrigt med avseende å luftvärdigheten vara underkastat tillsyn av luftfartsverket.

Besiktning och tillsyn må enligt vad regeringen bestämmer av luftfartsverket uppdragas åt särskild sakkunnig eller myndighet inom eller utom riket.

3 § Sedan luftfartyg vid besiktning eller annorledes funnits vara luftvärdigt, skall luftfartsverket utfärda bevis därom (*luftvärdighetsbevis*). Beviset må utfärdas för viss tid och begränsas till att avse luftfart av viss art eller inom visst område. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger föreskriva, att i beviset eller därvid fogad handling skall angivas vad vid fartygets nyttjande skall iakttagas för att det skall anses luftvärdigt.

Luftvärdighetsbevis må förnyas, om fartyget finnes vara luftvärdigt enligt de krav som gälla då förnyelsen skall ske. Luftfartsverket äger åt sakkunnig eller myndighet som avses i 2 § andra stycket uppdraga att förnya luftvärdighetsbevis.

4 § Svenskt luftfartyg skall, när det nyttjas till luftfart, hava svenskt eller av luftfartsverket godkänt utländskt luftvärdighetsbevis.

Utländskt luftfartyg skall vid luftfart inom svenskt område hava luftvärdighetsbevis som i första stycket sägs eller i främmande stat utfärdat eller godkänt bevis som enligt överenskommelse med den staten skall erkännas här i riket.

Luftfartsverket må enligt vad regeringen bestämmer medgiva, att luftfartyg må nyttjas till luftfart utan hinder av vad i första och andra styckena sägs.

5 § Där luftfartyg, för vilket luftvärdighetsbevis utfärdats här i riket, icke undergår föreskriven besiktning eller med avseende å fartyget eller dess utrustning vidtages ändring som må antagas hava betydelse för luftvärdigheten, vare beviset, om ej luftfartsverket bestämmer annat, ogiltigt intill dess fartyget förklarats luftvärdigt. Samma lag vare, där fartyget eller dess utrustning lidit skada som uppenbarligen är av betydelse för luftvärdigheten och skadan icke avhjälppts i den ordning luftfartsverket bestämmer.

Förekommer eljest omständighet som må antagas hava betydelse för luftvärdigheten, äger luftfartsverket förklara beviset ogiltigt intill dess fartyget förklarats luftvärdigt.

Är luftvärdighetsbevis ogiltigt, skall det på anmaning ofördröjligen avlämnas till luftfartsverket.

6 § Vad i 3 och 5 §§ är stadgat om svenskt luftvärdighetsbevis skall äga motsvarande tillämpning i fråga om godkännande av utländskt luftvärdighetsbevis samt förnyelse och ogiltighet av sådant godkännande.

7 § Ägare av luftfartyg som nyttjas till luftfart eller, om annan i ägarens ställe brukar fartyget, denne skall vaka över fartygets luftvärdighet samt, i enlighet med bestämmelser som meddelas av luftfartsverket, så snart ske kan till verket anmäla omständighet av betydelse för luftvärdigheten, så ock i övrigt lämna för tillsynen nödiga upplysningar.

8 § Luftfartsverket så ock den som erhållit uppdrag varom i 2 § andra stycket sägs äger tillträde till luftfartyg för verkställande av förrättning enligt detta kapitel och må därvid påkalla erforderlig medverkan av fartygets ägare eller, om annan i ägarens ställe brukar fartyget, denne samt av dess befälhavare och besättning. Förrättningen skall så utföras, att såvitt möjligt fartygets trafikförhållanden icke rubbas och i övrigt större olägenhet ej förorsakas än som är oundvikligt.

9 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger, för prövning av luftfartygs flygegenskaper eller eljest av särskild anledning, medgiva att luftfartyg må nyttjas till luftfart utan hinder av vad förut i detta kapitel är stadgat.

10 § För rätt att bygga luftfartyg eller å sådant fartyg utföra underhålls-, reparations- och ändringsarbeten må regeringen, där hänsyn till säkerheten kräver det, föreskriva att tillstånd erfordras av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande tillbehör och reservdelar till luftfartyg.

10 a § Bestämmelserna i 2–9 §§ om luftvärdighet och luftvärdighetsbevis gälla i tillämpliga delar även miljövärdighet och miljövärdighetsbevis.

4 KAP.

Om luftfartygs bemanning

1 § Luftfartyg skall vara bemannat på betryggande sätt.

Närmare föreskrifter om bemanningen meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket.

Fartygets ägare eller, om annan i ägarens ställe brukar fartyget, denne skall sörja för att fartyget är behörigen bemannat.

2 § Luftfartygs bemanning skall vara underkastad tillsyn av luftfartsverket.

Luftfartsverket må enligt vad regeringen bestämmer uppdraga åt särskild sakkunnig eller myndighet inom eller utom riket att biträda vid tillsynen.

3 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket meddelar föreskrifter om de villkor som, beträffande medborgarskap, ålder, skicklighet, lämplighet och i övrigt, skola gälla för behörighet att tjänstgöra å luftfartyg.

4 § För den som uppfyller fastställda villkor för behörighet att vara förare å luftfartyg eller därå förrätta annan tjänst som regeringen bestämmer utfärdar luftfartsverket bevis därom (*luftfartscertifikat*). Certifikatet skall utfärdas för viss tid. Det må begränsas till att avse viss typ av luftfartyg eller till luftfart av viss art eller inom visst område.

Luftfartscertifikat må förnyas, om innehavaren finnes uppfylla de villkor som gälla då förnyelsen skall ske.

5 § Den som å luftfartyg förrättar tjänst som avses i 4 § skall hava svenskt eller av luftfartsverket godkänt utländskt luftfartscertifikat eller i främmande stat utfärdat eller godkänt certifikat som enligt överenskommelse med den staten skall erkännas här i riket. I internationell luftfart skall dock den som förrättar sådan tjänst å svenskt fartyg hava svenskt eller av luftfartsverket godkänt utländskt certifikat.

När skäl äro därtill, äger luftfartsverket bestämma att certifikat, som för svensk medborgare utfärdats i främmande stat, ej må godtagas för luftfart inom svenskt område.

Luftfartsverket må enligt vad regeringen bestämmer meddela tillstånd att tjänstgöra å luftfartyg utan hinder av vad i första stycket första punkten sägs.

6 § Svenskt luftfartscertifikat må av luftfartsverket återkallas för viss tid, tills vidare eller för dess återstående giltighetstid, om innehavaren begår förseelse i tjänsten eller av betydelse för denna eller om han eljest icke uppfyller de villkor som gälla för tjänsten.

Förekommer anledning antaga att förhållande som avses i första stycket är för handen, må luftfartsverket omedelbart sätta certifikatet ur kraft intill dess frågan om återkallelse prövats.

När certifikat blivit återkallat eller satt ur kraft, skall det ofördröjligen avlämnas till luftfartsverket.

7 § Vad i 4 och 6 §§ är stadgat om svenskt luftfartscertifikat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om godkännande av utländskt luftfartscertifikat samt förnyelse och återkallelse av sådant godkännande.

8 § Om skyldighet för innehavare av luftfartscertifikat att anmäla omständighet av betydelse för hans behörighet samt att underkasta sig undersökningar och prov bestämmer regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket.

9 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger, för utbildningsändamål eller eljest av särskild anledning, medgiva att luftfartyg må nyttjas till luftfart utan hinder av vad förut i detta kapitel är stadgat.

5 KAP.

Om luftfartygs befälhavare och om tjänsten ombord

1 § Å svenskt luftfartyg skall, när det nyttjas till luftfart, finnas befälhavare.

Befälhavaren äger högsta myndighet ombord.

2 § Befälhavaren skall vaka över fartygets luftvärdighet ävensom tillse att fartyget är behörigen utrustat, bemannat och lastat samt att luftfärd jämväl i övrigt förberedes och genomföres i enlighet med gällande bestämmelser.

Vad i 3 kap. 7 § stadgas om skyldighet att anmäla omständighet av betydelse för luftvärdigheten och i övrigt lämna för tillsynen nödiga upplysningar äger motsvarande tillämpning beträffande befälhavaren.

3 § Det åligger befälhavaren att hava uppsikt över fartyget och dess besättning samt passagerare och gods.

När så prövas nödigt, må befälhavaren tillfälligt ålägga medlem av besättningen att utföra annat arbete än det för vilket han anställts. Passagerare skall noggrant iakttaga vad befälhavaren föreskriver i fråga om ordningen ombord.

Befälhavaren må vägra att taga ombord och äger landsätta medlem av besättningen, passagerare och gods, när omständigheterna kräva det.

4 § När det påkallas av hänsyn till luftfartygets säkerhet eller säkerheten för ombordvarande person eller egendom eller för upprätthållande av lydningen och ordningen ombord, äger befälhavaren bruka det våld och vidtaga de åtgärder i övrigt som kunna anses försvarliga med hänsyn till omständigheterna.

I fall som avses i första stycket skall medlem av besättningen utan särskild anmaning lämna befälhavaren det bistånd han behöver. Efter anmaning av befälhavaren äger även passagerare lämna sådant bistånd.

Om det till förebyggande av att luftfartygets säkerhet eller säkerheten för person eller egendom ombord äventyras är nödvändigt att åtgärd som avses i första stycket vidtages utan dröjsmål, äger medlem av besättningen och passagerare vidtaga åtgärden utan anmaning av befälhavaren.

5 § Förövas å fartyget svårare brott, skall befälhavaren såvitt möjligt vidtaga för utredning i saken nödiga åtgärder, som ej utan våda kunna uppskjutas.

Befälhavaren skall, så långt omständigheterna medgiva, sörja för att den brottslige icke avviker och äger för sådant ändamål taga honom i förvar. Bestämmelserna i 4 § andra stycket äga motsvarande tillämpning. Den

brottslige får ej utan eget samtycke hållas i förvar längre än till dess han kan överlämnas till svensk polisman eller, utom riket, till behörig utländsk myndighet eller till svensk konsul.

Föremål som kan antagas äga betydelse för utredning om brottet får befälhavaren taga i förvar. Befälhavaren skall tillhandahålla polisman eller myndighet som avses i andra stycket de upplysningar och de föremål i hans besittning som kunna vara av betydelse för utredning om brottet.

6 § Befälhavaren skall tillse att föreskrivna fartygshandlingar finnas ombord och föras i enlighet med givna bestämmelser.

7 § Råkar fartyget i nöd, vare befälhavaren pliktig att göra allt som står i hans makt för att rädda ombordvarande samt bevara fartyg och gods. Måste fartyget övergivas, skall befälhavaren såvitt möjligt sörja för att fartygshandlingarna bringas i säkerhet.

8 § Inträffar vid fartygets nyttjande olyckshändelse, som medför att någon avlider eller får allvarlig kroppsskada eller att betydande skada uppstår å fartyget eller egendom som icke befordras därmed, skall befälhavaren ofördröjligen sörja för att luftfartsverket underrättas om händelsen och snarast möjligt avgiva rapport till verket. Samma lag vare, när allvarlig fara för sådan händelse förelegat eller något inträffat som tyder på väsentligt fel hos fartyget eller markorganisationen.

Är befälhavaren ur stånd att uppfylla vad sålunda föreskrivits, skall det fullgöras av fartygets ägare eller, om annan i ägarens ställe brukade fartyget, av denne.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger begränsa underrättelseplikten ävensom utsträcka den till att åvila jämväl medlem av besättningen, så ock föreskriva att underrättelse skall givas även annan än luftfartsverket.

9 § Envar som gör tjänst ombord skall noggrant efterkomma förmans order angående tjänsten, vederbörligen tillgodose ombordvarandes säkerhet och bästa, sorgfälligt vårda fartyg och gods samt i övrigt med omsorg och nit fullgöra sina åligganden.

10 § Ej må någon göra tjänst ombord, därest han på grund av påverkan av starka drycker eller andra stimulerande eller bedövande ämnen eller till följd av sjukdom eller uttröttning eller av annan sådan orsak icke kan på betryggande sätt fullgöra vad honom åligger.

11 § Regeringen bestämmer, i vad mån föreskrifterna i detta kapitel skola tillämpas i fråga om utländskt luftfartyg vid luftfart inom svenskt område.

Om flygplatser och markorganisationen i övrigt

Allmänna bestämmelser

1 § Flygplats så ock annan anläggning för luftfarten skall uppfylla säkerhetens krav.

Närmare bestämmelser om inrättande samt om underhåll och drift av sådan anläggning och om tillsyn därå meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger bestämma huruvida och under vilka förutsättningar, utan intrång i enskild rätt, sjö eller annat område må nyttjas för luftfartygs landning och uppstigning utan att hava särskilt inrättats för ändamålet.

2 § Regeringen äger förordna om inrättande av luftled ävensom bestämma annat område, inom vilket lufttrafiken skall vara underkastad särskild reglering.

3 § Till tryggande och underlättande av luftfarten anordnas flygsäkerhetstjänst.

Om tillstånd i vissa fall

4 § För inrättande och drift av flygplats till allmänt bruk (*allmän flygplats*) erfordras tillstånd av regeringen, såvida annan än staten skall utöva driften.

Regeringen äger föreskriva, att allmän flygplats med hänsyn till dess art, trafikens ringa omfattning eller kortvarighet eller andra särskilda omständigheter må inrättas eller drivas utan tillstånd varom i första stycket sägs.

5 § Tillstånd att inrätta eller driva allmän flygplats må meddelas allenast där hinder icke möter av hänsyn till det allmänna.

6 § Vid meddelande av tillstånd skola bestämmas de villkor som finnas erforderliga. Regeringen må förordna luftfartsverket att i särskilda avseenden bestämma villkoren.

Tillståndet må begränsas till viss tid och lösningsrätt förbehållas kronan.

7 § Åsidosätter innehavare av tillstånd i väsentlig mån för verksamheten gällande föreskrifter eller måste det antagas att han är oförmögen att behörigen fullgöra sina förpliktelser med avseende å anläggningen och dess drift, må regeringen återkalla tillståndet.

8 § Regeringen äger bestämma, att för inrättande och drift av annan anläggning för luftfarten än allmän flygplats erfordras tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket.

Villkoren bestämmas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket.

Om godkännande

9 § Allmän flygplats så ock annan anläggning för luftfarten som regeringen bestämmer skall, innan den tages i bruk, godkännas i den ordning regeringen förordnar. Vid godkännandet skola knytas erforderliga villkor.

Där fastställda villkor i väsentlig mån åsidosätts eller anläggningen eljest, till följd av ändrade bestämmelser eller annan omständighet, icke uppfyller de krav som gälla för sådan anläggning, ankommer på den myndighet som meddelat godkännandet att återkalla det.

Förekommer omständighet som kan medföra att kraven för godkännande ej längre äro uppfyllda, åligger det anläggningens innehavare att så snart ske kan göra anmälan därom till luftfartsverket. Är omständigheten av beskaffenhet att medföra fara vid anläggningens begagnande, skall innehavaren, utan att avvakta vederbörande myndighets beslut, vidtaga de åtgärder som påkallas för att hindra att anläggningen eller den del därav, varom fråga är, vidare användes.

Om luftfartshinder och expropriation

10 § Om förbud i vissa fall mot bebyggelse till hinder för luftfarten stadgas i byggnadslagen.

Angående rätt att genom expropriation taga fastighet eller särskild rätt till fastighet i anspråk för anläggning för den allmänna samfärdselns främjande förordnas i lagen om expropriation.

11 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger meddela bestämmelser som, utan att avsevärt men tillskyndas ägare av mark eller innehavare av särskild rätt därtill, äro ägnade att förebygga att märken, belysningsanläggningar eller andra inrättningar så anordnas, att trafiksäkerheten utsättes för fara. Regeringen äger föreskriva vilka åtgärder som må vidtagas, därest sådana bestämmelser överträdas.

Övriga bestämmelser

12 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger föreskriva vilka flygplatser som må nyttjas för internationell eller inrikes luftfart eller eljest för olika slag av luftfart.

13 § För begagnande av allmän flygplats eller annan anläggning för luftfarten, som är upplåten till allmänt bruk, må avgift uppbäras enligt grunder som bestämmas av regeringen.

Sådan avgift må, när den är förfallen till betalning, uttagas genom utmätning utan föregående dom eller utslag.

14 § Allmän flygplats så ock annan anläggning för luftfarten, som är upplåten till allmänt bruk, skall på enahanda villkor som för svenska luftfartyg i internationell fart vara öppen för utländska luftfartyg i motsvarande fart, såvida de äro hemmahörande i stat med vilken slutits överenskommelse om sådan förmån.

15 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger fastställa villkor för behörighet att inom markorganisationen eller eljest, annorstädes än å luftfartyg, förrätta tjänst varav trafiksäkerheten är beroende, så ock meddela bestämmelser om certifikat för sådan tjänst.

16 § Vad i 5 kap. 10 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om trafikledare och flygmekaniker, så ock den som förrättar annan tjänst som regeringen med hänsyn till trafiksäkerheten bestämmer.

7 KAP.

Om tillstånd till luftfartsverksamhet

1 § Luftfart i regelbunden trafik (*linjefart*) i förvärvssyfte må ej utövas här i riket utan tillstånd av regeringen.

För annan luftfart i förvärvssyfte inom riket erfordras tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket. Regeringen må dock bestämma, att sådan luftfart med hänsyn till dess art eller ringa omfattning må utövas utan tillstånd.

Regeringen äger föreskriva, att tillstånd av luftfartsverket erfordras för luftfart som avser utbildning, för flyguppvisning eller flygtävling samt för annan luftfartsverksamhet av särskild art, ändå att verksamheten icke äger rum i förvärvssyfte.

2 § Tillstånd må meddelas allenast där hinder icke möter av hänsyn till det allmänna.

3 § Såvitt angår befordran av passagerare eller gods allenast från ort till annan inom riket eller annan inrikes fart, må tillstånd meddelas endast svenska staten, svensk kommun eller annan sådan menighet, svensk medborgare eller svenskt dödsbo, svenskt aktiebolag, vars aktiebrev äro ställda till viss man, ävensom svenskt handelsbolag, vari ej finnes utländsk bolagsman, samt förening, annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning här i riket, såframt styrelsens samtliga medlemmar äro svenska medborgare. Tillstånd må dock icke meddelas aktiebolag, med mindre dess aktier till ett kapitalvärde och ett röstvärde av minst två tredjedelar tillkomma den, åt vilken tillstånd enligt denna paragraf må meddelas; är denne svenskt aktiebolag, skall det svenska inflytandet däri vara säkerställt i samma omfattning som i det tillståndssökande bolaget.

Äro de sålunda uppställda förutsättningarna ej längre för handen, vare tillståndet förfallet, där icke rättelse sker inom tid, som bestämmes av den myndighet vilken meddelat tillståndet.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger medgiva undantag från vad i denna paragraf stadgas, när särskilda skäl äro därtill.

4 § Vid meddelande av tillstånd skola bestämmas de villkor som finnas erforderliga. Ankommer det på regeringen att giva tillståndet, må regeringen förordna luftfartsverket att i särskilda avseenden bestämma villkoren.

Tillståndet må begränsas till viss tid och lösningsrätt förbehållas kronan.

5 § Åsidosätter innehavare av tillstånd i väsentlig mån för verksamheten gällande föreskrifter eller måste det antagas att han är oförmögen att behö- rigen upprätthålla verksamheten, må den myndighet som meddelat tillstån- det återkalla det.

6 § Har regeringen genom överenskommelse med främmande stat med- givit luftfart inom svenskt område, vare, där regeringen så bestämmer, sär- skilt tillstånd enligt detta kapitel ej behövt. Regeringen må i sådant fall förordna luftfartsverket att meddela de närmare bestämmelser som finnas erforderliga.

7 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket må föreskriva, under vilka förutsättningar luftfartyg eller tillbehör eller reserv- delar till luftfartyg må upplåtas till annan för att av denne nyttjas för egen räkning.

8 KAP.

Vissa bestämmelser för lufttrafiken

1 § Angående vad vid luftfärd skall iakttas för att undvika samman- stötning eller annan olyckshändelse och för att i övrigt förebygga skada el- ler olägenhet förordnar regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket.

2 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger bestämma flygvägar som luftfartyg har att följa vid färd inom svenskt område samt meddela särskilda föreskrifter beträffande färd över rikets gräns, såsom angående var gränsen må passeras och vilken flygplats som skall brukas vid luftfartygs avgång eller ankomst.

3 § När allmän ordning och säkerhet kräver det, må luftfartyg anmanas att landa. Anmaningen skall ofördröjligen efterkommas. Har annan anvis- ning ej givits, skall fartyget landa på närmaste allmänna flygplats inom ri- ket, å vilken landning är möjlig. Inkommer luftfartyg i område, där luftfart enligt 1 kap. 3 § är förbjuden, skall det omedelbart lämna området och an- mälan om vad som inträffat göras på snabbaste sätt. Fartyget skall, om an- nan anvisning ej givits, så snart ske kan landa såsom nyss sagts.

Eftersättes vad sålunda är stadgat, må fartygets färd hindras med erfor- derliga medel.

Regeringen eller den regeringen bemyndigar bestämmer vem som äger utöva befogenhet varom i första eller andra stycket sägs samt meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen i övrigt av vad där stadgas.

4 § Krigsmateriel må icke utan medgivande av regeringen eller den rege- ringen bemyndigar befordras med luftfartyg. Vad i denna lag skall förstås med krigsmateriel bestämmer regeringen.

Regeringen eller den regeringen bemyndigar äger att av hänsyn till all- män ordning och säkerhet förbjuda befordran med luftfartyg av annat gods än krigsmateriel eller meddela närmare bestämmelser om sådan befordran.

Regeringen eller den regering som bemyndigas äger och bestämma, huruvida och under vilka villkor fotografiapparat må medföras och brukas å luftfartyg inom svenskt område.

5 § Såvitt ej i denna lag eller eljest förordnas annat, bestämmer regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket vilka fartygshandlingar som skola finnas för luftfartyg, huruvida de skola medföras ombord samt huru de skola upprättas, föras och förvaras.

6 § Ej må någon förvägras att taga del av innehållet i fartygshandlingar, såvitt hans rätt är beroende därav.

7 § Angående skyldighet för den som förrättar tjänst å luftfartyg att medföra luftfartscertifikat eller annan handling förordnar regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket.

8 § Luftfartsverket må, där så prövas nödigt, visitera luftfartyg samt granska fartygshandlingarna och de handlingar som skola medföras av dem som förrätta tjänst å fartyget.

9 § Om vad vid luftfärd skall iakttagas i hälsovårds-, pass-, tull- och andra sådana hänseenden stadgas särskilt.

9 KAP.

Om befordran med luftfartyg

Bestämmelsernas tillämpningsområde

1 § Vad i detta kapitel stadgas gäller befordran med luftfartyg av passagerare, resgoods eller gods, vilken utföres mot vederlag eller av lufttrafikföretag verkställes vederlagsfritt.

I detta kapitel förstås med Warszawakonventionen den i Warszawa den 12 oktober 1929 undertecknade och genom det i Haag den 28 september 1955 avslutade protokollet reviderade konventionen om internationell luftbefordran samt med Guadalajarakonventionen den i Guadalajara den 18 september 1961 undertecknade konventionen om internationell luftbefordran som utföres av annan än den avtalsslutande fraktföraren.

2 § Bestämmelserna i detta kapitel äga icke tillämpning å postbefordran.

Vad i 3–9 §§ stadgas om befordringshandlingar skall icke gälla i fråga om befordran, som utföres under osedvanliga förhållanden och faller utom normal utövning av luftfartsverksamhet.

Befordringshandlingar

3 § Vid befordran av passagerare skall utfärdas biljett, innehållande:

- a) uppgift å avgångsort och bestämmelseort;
- b) där avgångsorten och bestämmelseorten äro belägna i samma stat och en eller flera mellanlandningar avses skola äga rum i annan stat, uppgift å platsen för minst en sådan mellanlandning; samt

c) meddelande att befordringen kan vara underkastad Warszawakonventionen eller lag av motsvarande innehåll och att konventionen eller lagen i regel begränsar fraktförarens ansvarighet i fråga om skada på person liksom då resgodis förkommer, minskas eller skadas.

Biljetten skall, där ej annat styrkes, gälla såsom bevis om befordringsavtalets slutande och om villkoren för befordringen.

Är biljett ej utfärdad, har den ej föreskrivet innehåll eller har den förkommit, skall befordringsavtalet ändå gälla och vara underkastat bestämmelserna i detta kapitel. Har passageraren med fraktförarens samtycke gått ombord å luftfartyg utan att biljett utfärdats eller innehåller biljetten icke meddelande som avses i första stycket under c), äger fraktföraren dock icke åberopa sådan begränsning av ansvarigheten som stadgas i 22 §.

4 § Vid befordran av inskrivet resgodis skall utfärdas resgodisbevis. Har beviset ej fogats vid biljett som uppfyller föreskrifterna i 3 § första stycket eller intagits i sådan biljett, skall det innehålla:

a) uppgift å avgångsort och bestämmelseort;

b) där avgångsorten och bestämmelseorten äro belägna i samma stat och en eller flera mellanlandningar avses skola äga rum i annan stat, uppgift å platsen för minst en sådan mellanlandning; samt

c) meddelande att befordringen kan vara underkastad Warszawakonventionen eller lag av motsvarande innehåll och att konventionen eller lagen i regel begränsar fraktförarens ansvarighet då resgodis förkommer, minskas eller skadas.

Resgodisbeviset skall, där ej annat styrkes, gälla såsom bevis om resgodsets inskrivning och om villkoren för befordringen.

Är resgodisbevis ej utfärdat, har det ej föreskrivet innehåll eller har det förkommit, skall befordringsavtalet ändå gälla och vara underkastat bestämmelserna i detta kapitel. Har fraktföraren mottagit resgodset i sin vård utan att resgodisbevis utfärdats eller innehåller, i fall då beviset icke fogats vid eller intagits i biljett som uppfyller föreskrifterna i 3 § första stycket under c), beviset ej meddelande som avses i första stycket under c) av förevarande paragraf, äger fraktföraren dock icke åberopa sådan begränsning av ansvarigheten som stadgas i 22 § andra stycket.

5 § Vid befordran av gods äger fraktföraren fordra, att avsändaren upprättar och avlämnar en befordringshandling, betecknad flygfraktsedel. Avsändaren äger fordra, att sådan handling mottages av fraktföraren.

Är flygfraktsedel ej utfärdad, har den ej föreskrivet innehåll eller har den förkommit, skall befordringsavtalet ändå gälla och, med det undantag som följer av 9 §, vara underkastat bestämmelserna i detta kapitel.

6 § Flygfraktsedeln skall upprättas av avsändaren i tre originalexemplar och avlämnas tillsammans med godset. Det första exemplaret skall förses med beteckningen "för fraktföraren" och undertecknas av avsändaren. Det andra exemplaret skall betecknas "för mottagaren"; det undertecknas av avsändaren och fraktföraren samt åtföljer godset. Det tredje exemplaret undertecknas av fraktföraren och återställes av honom till avsändaren efter godsets mottagande.

Fraktförarens underskrift skall tecknas innan godset tages ombord å

luftfartyget; den kan ersättas med stämpel. Avsändarens underskrift kan vara tryckt eller ersättas med stämpel.

Har fraktföraren på avsändarens begäran upprättat flygfraktsedeln, anses han, där ej annat styrkes, hava handlat för avsändarens räkning.

7 § Avser befordringen flera kolli, skall avsändaren, där fraktföraren begär det, upprätta särskilda flygfraktsedlar.

8 § Flygfraktsedeln skall innehålla:

- a) uppgift å avgångsort och bestämmelseort;
- b) där avgångsorten och bestämmelseorten äro belägna i samma stat och en eller flera mellanlandningar avses skola äga rum i annan stat, uppgift å platsen för minst en sådan mellanlandning; samt
- c) meddelande att befordringen kan vara underkastad Warszawakonventionen eller lag av motsvarande innehåll och att konventionen eller lagen i regel begränsar fraktförarens ansvarighet då gods förkommer, minskas eller skadas.

9 § Har gods med fraktförarens samtycke tagits ombord å luftfartyg utan att flygfraktsedel utfärdats eller innehåller fraktsedeln icke meddelande som avses i 8 § under c), äger fraktföraren icke åberopa sådan begränsning av ansvarigheten som stadgas i 22 § andra stycket.

10 § Avsändaren svarar för skada som fraktföraren eller annan, i förhållande till vilken fraktföraren är ansvarig, lider till följd av att uppgifter rörande godset, vilka avsändaren upptagit i flygfraktsedeln, ej hava föreskrivet innehåll eller eljest äro oriktiga eller ofullständiga.

11 § Flygfraktsedeln skall, där ej annat styrkes, gälla såsom bevis om avtalets slutande, om mottagandet av godset och om villkoren för befordringen.

Vad i flygfraktsedeln uppgives angående godsets vikt, mått, förpackning och stycketal skall, där ej annat styrkes, äga vitsord. Annan uppgift i flygfraktsedeln om godsets myckenhet eller rymd samt uppgift i densamma om godsets tillstånd äga däremot ej vitsord mot fraktföraren, med mindre han i avsändarens närvaro undersökt uppgiften och tecknat intyg därom å flygfraktsedeln eller ock uppgiften avser godsets synliga tillstånd.

Rätt att förfoga över godset och godsets utlämnande

12 § Mot uppfyllande av sina förpliktelser på grund av befordringsavtalet äger avsändaren, där det kan ske utan skada för fraktföraren eller annan avsändare, förfoga över godset genom att återtaga det å avgångs- eller bestämmelseflygplatsen, stoppa det vid landning under resan, låta på bestämmelseorten eller under resan utlämna det till annan än den i flygfraktsedeln angivne mottagaren eller begära dess återsändande till avgångsflygplatsen. Avsändaren skall dock gälda kostnad som uppkommer därav. Kan avsändarens order ej verkställas, skall fraktföraren omedelbart underätta honom därom.

Utför fraktföraren avsändarens order utan att det till denne avlämnade

exemplaret av flygfraktsedeln företes, är fraktföraren ansvarig för skada som därigenom tillskyndas rätts innehavaren av flygfraktsedeln. Fraktföraren obetaget att söka sitt åter av avsändaren.

Avsändarens rätt upphör, då mottagarens rätt inträder efter vad i 13 § stadgas. Vägrar mottagaren att mottaga fraktsedeln eller godset eller är han icke att träffa, går rätten att förfoga över godset åter till avsändaren.

13 § När godset framkommit till bestämmelseorten, äger mottagaren, där ej annat föränledes av vad i 12 § stadgas, av fraktföraren utfå flygfraktsedeln och godset, därest han gäldar vad denne äger fordra och i övrigt fullgör de befodringsvillkor som angivits i flygfraktsedeln.

Där ej annat avtalats, skall fraktföraren, så snart godset framkommit, underrätta mottagaren därom.

14 § Vidgår fraktföraren att godset förkommit eller har det ej framkommit senast inom sju dagar efter det godset bort anlända, äger mottagaren mot fraktföraren göra gällande de rättigheter som härflyta ur befodringsavtalet.

15 § Förbehåll, som innefattar avvikelse från bestämmelserna i 12, 13 eller 14 §, skall ej gälla, med mindre det intagits i flygfraktsedeln.

16 § Avsändaren är pliktig att lämna de upplysningar och att vid flygfraktsedeln foga de handlingar, som erfordras för att tull-, accis- och ordningsföreskrifter må kunna fullgöras före godsets avlämnande till mottagaren. Tillskyndas fraktföraren skada till följd av att sådan upplysning eller handling saknas eller är oriktig eller ofullständig, är avsändaren pliktig att ersätta skadan, utan så är att fel eller försummelse ligger fraktföraren eller hans folk till last.

Fraktföraren är icke pliktig att undersöka, om dessa upplysningar och handlingar äro riktiga eller fullständiga.

Fraktförarens ansvarighet

17 § Såvitt ej annat följer av vad nedan stadgas är fraktföraren ansvarig för personskada, vilken drabbar passagerare till följd av händelse som inträffar ombord å luftfartyget eller i samband med att han går ombord å fartyget eller lämnar detta. Skadeståndet skall bestämmas enligt de i strafflagen stadgade grunderna.

18 § Förkommer, minskas eller skadas inskrivet resgod eller gods till följd av händelse som inträffar medan det är i fraktförarens vård vare sig på flygplats, ombord å luftfartyg eller, vid landning utanför flygplats, varhelst godset befinner sig, är fraktföraren, med nedan stadgade undantag, ansvarig därför.

Har på grund av befodringsavtalet vid lastning, avlämnande eller om-lastning befodraren verkställts till lands eller sjöledes utanför flygplats, skall dock, där ej fraktföraren visar annat, skada som drabbat resgodset eller godset anses härröra av händelse som inträffat under den i första stycket avsedda tiden.

19 § För skada till följd av dröjsmål vid luftbefordran av passagerare, inskrivet resgods eller gods är fraktföraren ansvarig, där ej nedan annorlunda stadgas.

20 § Fraktföraren är fri från ansvarighet, där han visar att han och hans folk vidtagit alla nödiga åtgärder för att undvika skadan eller att det varit omöjligt för dem att vidtaga åtgärderna.

21 § Visar fraktföraren att den som lidit skadan medverkat därtill genom eget vållande, gäller 6 kap. 1 § skadeståndslagen (1972: 207).

22 § Vid befordran av passagerare är fraktförarens ansvarighet för envar av dem begränsad till sextontusensexhundra särskilda dragningsrätter; och må förty, där ersättningen skall utgå i form av ränta, dennas kapitaliserade värde icke överskrida sagda gräns. Utföres befordringen av svenskt lufttrafikföretag skall gränsen för ansvarigheten dock vara tvåhundrastruttio-tusen kronor. Företaget skall i biljetten eller i sina standardvillkor för befordran utfästa sig att tillämpa denna gräns för ansvarigheten. I fråga om befordran som endast delvis utföres av svenskt lufttrafikföretag skall vad nu sagts om användning av det högre begränsningsbeloppet och om skyldighet att utfästa sig att tillämpa detta belopp gälla endast i fråga om den del av befordringen som utföres av sådant företag. Avtal må träffas om högre gräns för ansvarigheten än som föreskrives i detta stycke.

Beträffande inskrivet resgods eller gods är fraktförarens ansvarighet begränsad till sjutton särskilda dragningsrätter för kilogram. Har passageraren eller avsändaren vid godsets överlämnande till fraktföraren särskilt uppgivit det intresse, som är förbundet med befordringen, och guldit föreskriven tilläggsavgift, gäller det uppgivna beloppet såsom gräns för fraktförarens ansvarighet, där han ej visar att passagerarens eller avsändarens intresse är lägre. Har av inskrivet resgods eller gods viss del eller något av dess innehåll förkommit, minskats, skadats eller fördröjts, skall vid bestämmandet av gränsen för fraktförarens ansvarighet endast den sammanlagda vikten av det eller de kolli, om vilka fråga är, tagas i beräkning; dock att, om förlusten, minskningen, skadan eller dröjsmålet påverkar värdet av andra kolli som omfattas av samma resgodsbevis eller flygfraktsedel, den sammanlagda vikten jämväl av dessa kolli skall tagas i beräkning.

I fråga om föremål, som passageraren behåller i sin vård, är ansvarigheten begränsad till trehundrastruttio två särskilda dragningsrätter för envar passagerare.

Skyldighet att gälta rättegångskostnad må åläggas fraktföraren utan hinder av att de i denna paragraf stadgade gränserna för ansvarigheten därigenom överskridas. Vad nu sagts skall dock icke gälla, där fraktföraren inom sex månader från den händelse av vilken skadan härrör eller före det talan väckts skriftligen erbjudit den skadelidande ersättning som fränsett rättegångskostnaden ej understiger vad som utdömes.

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses i denna lag de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Föres talan om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till svenskt mynt ske efter kursen den dag dom meddelas. Därvid skall kronans värde bestämmas i enlighet med den beräkningsmetod, som Internationella valutafonden sagda dag tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

23 § Förbehåll, som innefattar inskränkning i fraktförarens ansvarighet eller bestämmer lägre gräns därför än i 22 § sägs, är ogiltigt.

Vid befordran av gods skall vad i första stycket stadgas ej äga tillämpning å förbehåll, avseende förlust, minskning eller skada, som härrör av godsets egen beskaffenhet eller fel i godset.

24 § De gränser för ansvarigheten som stadgas i 22 § skola ej äga tillämpning, där det visas att fraktföraren själv eller hans folk i tjänsten orsakat skadan uppsåtligen eller ock, med insikt att skada sannolikt skulle uppkomma, under grovt åsidosättande av tillbörlig aktsamhet och hänsyn.

25 § Föres talan mot någon av fraktförarens folk på den grund att han vållat skada genom fel eller försummelse i tjänsten av ringare grad än i 24 § sägs, må vad han och fraktföraren kunna förpliktas att sammanlagt utgiva i ersättning icke överskrida den gräns för ansvarigheten som fraktföraren äger åberopa.

Om jämkning i vissa fall av skadeersättning stadgas i 10 kap. 3 §.

26 § Mottages inskrivet resgods eller gods utan anmärkning, skall godset, där ej annat styrkes, anses avlämnat i oskadat skick och i överensstämmelse med befordringshandlingen.

Om skada eller minskning skall anmärkning göras hos fraktföraren omedelbart efter upptäckten och senast, beträffande resgods, inom sju dagar samt, beträffande gods, inom fjorton dagar från mottagandet. Vid dröjsmål skall anmärkning framställas inom tjuguen dagar från den dag, då resgodset eller godset ställdes till mottagarens förfogande.

Anmärkning skall göras genom anteckning på befordringshandlingen eller eljest i skrift, avsänd inom tid som i andra stycket sägs.

27 § Har ej anmärkning enligt 26 § framställts inom tid som där sägs, är rätten till talan mot fraktföraren förlorad, utan så är att han förfarit svikligen.

28 § Talan om ansvarighet enligt detta kapitel skall föras vid rätten i den ort, där fraktföraren har sitt hemvist, där hans huvudkontor eller det kontor finnes, genom vars medverkan avtalet slutits, eller ock på bestämmelseorten.

Talan må icke föras annat än vid svensk domstol eller domstol i annan till Warszawakonventionen ansluten stat, med mindre enligt avtalet avgångsorten eller bestämmelseorten är belägen i stat som ej biträtt konventionen.

29 § Väcket ej talan om ansvarighet inom två år från luftfartygets ankomst till bestämmelseorten eller från den dag, då det skolat anlända eller då befordringen avbröts, är rätten till talan förlorad.

30 § Skall befordran, som enligt vad därom avtalats är att anse såsom en enhet, utföras av flera fraktförare var efter annan, är envar av dem, sedan han mottagit passageraren, det inskrivna resgodset eller godset, ansvarig för den del av befordringen, vars utförande ankommer på honom.

Vid befordran av inskrivet resgods eller gods må avsändaren jämväl hålla sig till den förste fraktföraren och den som äger utfå godset till den siste, ändå att förlusten, minskningen, skadan eller dröjsmålet inträffat medan godset var i annan fraktförarens vård. Äro två fraktförare ansvariga efter vad nu sagts, skola de svara en för båda och båda för en.

Befordran som utföres av annan än den avtalsslutande fraktföraren

31 § I fråga om befordran som helt eller delvis utföres av annan än den som genom befordringsavtalet åtagit sig befordringen (den avtalsslutande fraktföraren) äga 32–36 §§ tillämpning, om det ej visas att befordringen utförts utan den avtalsslutande fraktförarens bemyndigande. Bestämmelserna i 33, 35 och 36 §§ tillämpas dock endast i fråga om den del av befordringen som utföres av annan än den avtalsslutande fraktföraren.

32 § Både den avtalsslutande fraktföraren och den som utför befordringen anses vid tillämpning av detta kapitel som fraktförare, den förre i fråga om hela befordringen och den senare i fråga om den del av befordringen som han utför.

33 § Vid tillämpning av bestämmelserna om fraktförarens ansvarighet jämföras vardera fraktföraren och hans folk med den andre fraktförarens folk. Detta medför dock icke att ansvarigheten för den som utför befordringen i den avtalsslutande fraktförarens ställe överskrider de i 22 § angivna gränserna.

Har den avtalsslutande fraktföraren åtagit sig längre gående förpliktelser än som följer av detta kapitel eller har passagerare eller avsändare enligt 22 § andra stycket särskilt uppgivit det intresse som är förbundet med befordringen, är den som utför befordringen i den avtalsslutande fraktförarens ställe icke utan eget godkännande bunden härav.

34 § Anvisning eller anmärkning, som enligt bestämmelse i detta kapitel tillställs den ene fraktföraren, äger verkan även mot den andre. Sådan order som avses i 12 § äger dock verkan endast om den tillställs den avtalsslutande fraktföraren.

35 § Vad de båda fraktförarna och deras folk kunna förpliktas att sammanlagt utgiva i ersättning må icke överskrida det högsta ersättningsbelopp som någon av fraktförarna kan åläggas att utgiva. Varje skadeståndskyldig är ansvarig endast intill den gräns som är tillämplig för honom.

36 § Talan om ansvarighet får, vare sig den riktas mot båda fraktförarna eller en av dem, föras vid domstol som enligt 28 § är behörig vid talan mot någon av fraktförarna.

Sammanfattning befordran

37 § Där befordran skall utföras delvis med luftfartyg och delvis med annat befordringsmedel, gälla bestämmelserna i detta kapitel allenast beträffande luftbefordringen.

Villkor, som avser befordringen med annat befordringsmedel, må intagas i luftbefordringshandlingen.

Övriga bestämmelser

38 § Göres i befordringsavtal eller eljest innan skada timat, med avvikelse från vad i detta kapitel stadgas, förbehåll om tillämplig lag eller om domstols behörighet, är förbehållet utan verkan.

Skiljeavtal i fråga om befordran av gods, vilket träffats innan skada timat, gäller utan hinder av bestämmelsen i första stycket, om skiljemannaförfarandet skall äga rum inom en i 28 § avsedd domstols domvärjo och tvistefrågan, i den mån Warszawakonventionen och Guadalajarakonventionen äro tillämpliga därpå, skall prövas enligt konventionernas bestämmelser.

39 § I fråga om befordringshandling som utfärdats utom riket eller som avser internationell befordran skall i 3 § första stycket under c), 4 § första stycket under c) eller 8 § under c) stadgad fordran å meddelande anses uppfylld, när handlingen innehåller uppgift om att befordringen kan vara underkastad Warszawakonventionen och att denna i regel begränsar fraktförarens ansvarighet i de fall, som angivas i det lagrum varom fråga är.

Är vid internationell luftbefordran den avtalade avgångsorten eller bestämmelseorten belägen i stat som icke biträtt Warszawakonventionen, äger fraktföraren, ändå att befordringshandlingen icke innehåller meddelande som avses i första stycket, åberopa sådan begränsning av ansvarigheten som stadgas i 22 §.

40 § Såvitt angår inrikes luftbefordran, vid vilken mellanlandning utom riket ej avses skola äga rum, äger regeringen meddela bestämmelser, avvikande från vad i 3, 4, 8 och 9 §§ stadgas angående biljett, resgodsbevis och flygfraktsedel.

41 § Har stat, då den biträdde den i Warszawa den 12 oktober 1929 avslutade konventionen om internationell luftbefordran, avgivit förklaring som avses i tilläggsprotokollet till samma konvention, skola bestämmelserna i detta kapitel ej äga tillämpning å internationell luftbefordran, som utföres omedelbart av den staten eller av territorium för vars utländska angelägenheter den staten svarar.

Såframt en till den reviderade konventionen ansluten stat förklarat, att konventionen icke skall gälla luftbefordran, som utföres för dess militära myndigheter ombord å luftfartyg vilka äro registrerade i den staten och vilkas hela lastförmåga reserverats av dessa myndigheter eller för deras räkning, skola bestämmelserna i detta kapitel ej heller äga tillämpning å sådan befordran.

Om ansvarighet för skada i följd av luftfart

1 § Om ansvarighet för skada, som i följd av luftfartygs begagnande i luftfart tillfogas person eller egendom som icke befordras med fartyget, stadgas i lagen angående ansvarighet för skada i följd av luftfart.

2 § För ansvarighet för skada som avses i 1 § skall, där regeringen så förordnar, finnas försäkring eller motsvarande säkerhet som regeringen bestämmer.

3 § Är någon, vilken förrättar tjänst å luftfartyg, pliktig att ersätta skada som i följd av luftfart uppkommit genom hans fel eller försummelse i tjänsten, äger rätten att, med hänsyn till felets eller försummelsens lindriga beskaffenhet, skadans storlek eller omständigheterna i övrigt, nedsätta ersättningen efter vad som prövas skäligt. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande den som inom markorganisationen eller eljest, annorstädes än å luftfartyg, förrättar tjänst varav trafiksäkerheten är beroende. I fråga om skadeståndsansvaret för den som är arbetstagare gäller dock 4 kap. 1 § skadeståndslagen (1972: 207).

11 KAP.

Om flygräddningstjänst och bärgning samt om undersökning av luftfartsolyckor

Flygräddningstjänst

1 § Föreskrifter angående åtgärder, då luftfartyg är saknat, förolyckat eller nödställt eller fara hotar lufttrafiken (*flygräddningstjänst*), meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket.

Regeringen må ålägga ägare eller innehavare av luftfartyg samt dem som göra tjänst å sådant fartyg eller vid flygplats eller annan anläggning för luftfarten skyldighet att medverka i flygräddningstjänsten, så ock meddela bestämmelser om ersättning av allmänna medel för sådan medverkan. I fråga om ersättning vid personskada gäller lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977: 266) om statlig ersättning vid ideell skada.

Bärgning

2 § Den som bärgar förolyckat eller nödställt luftfartyg eller ombordvarande gods eller något, som hört till sådant fartyg eller gods, så ock envar som medverkar vid bärgningen har rätt att, vare sig bärgningen ägt rum till sjöss, på land eller i luften, få bärgarlön i enlighet med de grunder, som jämlikt 225–227 §§ sjölagen gälla vid bärgning av fartyg och gods. Till andel i lön som skall utgå för bärgningen vare ock den berättigad, vilken under den nöd som föranlett bärgningen räddat människor från fartyget eller medverkat vid deras räddning. Har någon eljest för bevarande av luftfartyg eller gods vidkänts särskilda kostnader, som varit oundgängliga för bevarandet av fartyget eller godset, varde ock dessa honom ersatta.

Har gods eller något, som hört till gods, bärgats eller bevarats, hafte äga-

ren med det bärgade eller bevarade, men svare ej personligen.

Rätt till bärgarlön skall icke tillkomma den som medverkat vid bärgningsföretag trots uttryckligt och befogat förbud av fartygets befälhavare, ägare eller innehavare. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande kostnader för bevarande av fartyg och gods.

3 § Borgenär, som har fordran å bärgarlön eller å ersättning för kostnader som avses i 2 §, njute i fartyget eller godset luftpanträtt med förmånsrätt enligt 4 § förmånsrättslagen (1970: 979), såframt bärgarlönen eller ersättningen hänför sig till åtgärder vilka slutförts här i riket.

I första stycket avsedda fordringar skola, var i förhållande till fordringens belopp, njuta lika rätt om de härröra av samma händelse; eljest skall yngre fordran äga företräde framför äldre.

Utän borgenärens samtycke må icke, innan betalning för dennes fordran guldits eller säkerhet därför blivit ställd, luftfartyget lämna det ställe, där åtgärderna för bärgningen eller bevarandet slutfördes, eller godset av ägaren tagas i besittning.

4 § Luftpanträtt omfattar ej ersättning, som på grund av försäkring eller eljest utgår för skada på luftfartyget eller godset.

5 § Försäljes luftfartyg eller gods efter utmätning eller under konkurs i den ordning som för försäljning av utmätt sådan egendom är stadgad, upphöre luftpanträdden i fartyget eller godset, men borgenären äge få del i köpeskillingen enligt vad därom är särskilt stadgat.

Lossas gods, som häftar för fordran, till avsändares eller lastemottagares förfogande, upphöre luftpanträdden i godset. Utlämnas godset utan borgenärens tillstånd, vare den som mottager godset med kunskap om fordringen ansvarig för denna, dock icke utöver det värde godset hade vid lossningen.

6 § Luftpanträtt i luftfartyg, som är registrerat här i riket, upphöre efter tre månader från det åtgärderna för bärgningen eller bevarandet av fartyget avslutades, såvida icke inom nämnda tid borgenärens anspråk på panträtt blivit anmält till inskrivningsdomaren för anteckning i inskrivningsboken för luftfartyg samt dessutom överenskommelse träffats om panträttens belopp eller talan om panträdden väckts i laga ordning.

Är fartyget registrerat i främmande stat, som biträtt den i Genève den 19 juni 1948 avslutade konventionen rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg, vare lag som i första stycket sägs, med iakttagande av att anmälan skall ske hos den myndighet som för inskrivningsboken för fartyget.

I fall då fartyget icke är registrerat eller då det är registrerat i annan främmande stat än i andra stycket sägs, upphöre luftpanträdden i fartyget efter ett år från det åtgärderna för bärgningen eller bevarandet avslutades, såframt ej inom nämnda tid överenskommelse träffats om panträttens belopp eller talan om panträdden väckts i laga ordning.

7 § Inträffar vid luftfartygs nyttjande olyckshändelse, som medför att någon avlider eller får allvarlig kroppsskada eller att betydande skada uppstår å fartyget eller egendom som icke befordras därmed, skall undersökning verkställas angående olyckshändelsen och dess orsaker samt uppkomna skador.

När allvarlig fara för sådan olyckshändelse förelegat eller något inträffat som tyder på väsentligt fel hos fartyget eller markorganisationen, skall ock undersökning äga rum.

8 § Undersökning varom i 7 § sägs skall verkställas av den myndighet regeringen bestämmer.

Vid undersökningen skall erforderlig operativ, teknisk och juridisk sakkunskap vara företrädd.

9 §⁴

10 § På sätt regeringen förordnar skall den myndighet som undersöker olyckan underrätta dem saken kan angå samt bereda dem tillfälle att anföra vad de akta nödigt till bevakande av sin rätt. De äga, såvitt det kan ske utan men för utredningen, närvara vid undersökning å olycksplatsen samt eljest vid utredningsarbetet.

11 § Undersökning skall utföras i samråd med polismyndighet eller åklagare, som i saken leder förundersökning jämlikt 23 kap. rättegångsbalken.

I avvaktan på att undersökningen inledes har luftfartsverket att i samråd med polismyndighet eller på annat lämpligt sätt företaga de åtgärder för säkerställande av utredningen, som finnas nödiga och icke utan våda kunna uppskjutas.

12 § Den myndighet som undersöker olyckan må hålla förhör med envar som antages kunna lämna upplysning av betydelse för utredningen samt granska föremål som kan antagas äga sådan betydelse.

Såframt undersökningen finnes eljest icke kunna behörigen fullföljas, må myndigheten påkalla utredning genom polismyndighet. Vid sådan utredning skall vad i 23 kap. rättegångsbalken är stadgat gälla i tillämpliga delar; tvångsmedel som avses i 24–28 kap. rättegångsbalken må dock användas allenast i den mån anledning förekommer att brott som hör under allmänt åtal förövats.

Finner den myndighet som undersöker olyckan nödigt att vittne eller sakkunnig höres vid domstol eller att föreläggande meddelas någon att såsom bevis tillhandahålla skriftlig handling eller föremål, må myndigheten göra framställning därom hos den allmänna underrätt, inom vars område händelsen timat eller den vistas som skall höras eller åtgärden eljest angår. Rätten skall anställa förhör eller meddela föreläggande, därest laga hinder ej möter. Angående åtgärd som nu sagts skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat om bevisupptagning i rättegång utom huvudförhandling.

⁴ Paragrafen upphävd genom 1978: 232.

13 § Anträffas luftfartyg eller gods, som befordrats med luftfartyg, eller något, som hör till sådant fartyg eller gods, och förekommer anledning antaga att luftfartsolycka timat, må vad som anträffats icke avlägsnas eller rubbas utan tillstånd av polismyndighet eller den myndighet som undersöker olyckan, med mindre det sker för att rädda människoliv eller eljest synnerliga skäl äro därtill.

Har någon tillvaratagit egendom som avses i första stycket, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos myndighet som avses i första stycket. Myndigheten äger omhändertaga egendomen när det finnes påkallat.

12 KAP.

Särskilda bestämmelser

1 § Förekommer, då luftfärd skall anträdas, anledning antaga att luftfartyg icke är luftvärdigt eller behörigen bemannat eller att eljest för sådan färd i denna lag eller med stöd därav fastställda villkor ej äro uppfyllda, må luftfärden förbjudas och fartyget hindras att avgå. Beslut härom meddelas av luftfartsverket eller av den som erhållit verkets bemyndigande därtill. I sistnämnda fall skall beslutet omedelbart underställas verkets prövning.

2 § Innehavaren av allmän flygplats må hindra luftfartyg att lämna flygplatsen innan avgifter, som enligt 6 kap. 13 § skola utgå med anledning av fartygets senaste ankomst, uppehåll och avgång, blivit guldna eller säkerhet ställts.

Regeringen äger förordna, att vad i första stycket sägs ej skall gälla internationell fart som regeringen bestämmer.

3 § Angående frihet från kvarstad och skingringsförbud för vissa luftfartyg är särskilt stadgat.

4 § Regeringen förordnar efter vilka grunder avgifter och övriga kostnader för förrättningar enligt denna lag skola bestämmas.

Sådan kostnad må, när den är förfallen till betalning, uttagas genom utmätning utan föregående dom eller utslag.

5 § Om innehav och nyttjande av radioanläggning och radiomottagningsapparat å luftfartyg eller inom markorganisationen stadgas särskilt.

13 KAP.

Ansvarsbestämmelser

1 § Överträder någon förbud enligt 1 kap. 2 a § eller villkor vid medgivande enligt detta lagrum eller förbud eller föreskrift som regeringen meddelat med stöd av 1 kap. 3 §, dömes till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till dagsböter.

Överträdelse av förbud eller föreskrift som eljest meddelats med stöd av 1 kap. 3 § straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

2 § Lämnar någon oriktig uppgift vid ansökan om luftfartygs införande i luftfartygsregistret eller antecknande i bihanget till registret eller vid annan ansökan eller anmälan enligt 2 kap., straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Framför någon luftfartyg, som är märkt med oriktig nationalitets- och registreringsbeteckning eller eljest saknar i denna lag eller med stöd därav föreskrivna märken, dömes till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till dagsböter.

3 § Nyttjas luftfartyg utan lov till luftfart, ehuru det saknar luftvärdighetsbevis eller miljövårdighetsbevis eller eljest icke är luftvärdigt eller miljövårdigt enligt vad i 3 kap. sägs, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Samma lag vare, om luftfartyg utan lov nyttjas till luftfart ehuru det icke är bemannat enligt vad i 4 kap. sägs.

4 § Den som å luftfartyg förrättar tjänst varom i 4 kap. 4 § sägs utan att hava erforderligt luftfartscertifikat, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Till samma straff dömes den som utan att hava erforderligt certifikat förrättar tjänst som avses i 6 kap. 15 §.

5 § Sätter sig någon som gör tjänst å luftfartyg upp mot befälhavaren och vägrar honom lydnad, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Till samma straff dömes befälhavare som försummar att, när luftfartyg är i nöd, göra vad på honom ankommer enligt 5 kap. 7 §.

6 § Den som vid förande av luftfartyg eller utövning av annan tjänst ombord eller vid utövning av tjänst som avses i 6 kap. 16 § varit så påverkad av starka drycker eller andra stimulerande eller bedövande ämnen som i 5 kap. 10 § sägs, dömes till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till dagsböter, dock ej under tjugufem.

7 § Inrättar eller driver någon utan erforderligt tillstånd flygplats eller annan anläggning som avses i 6 kap. eller upplåter eller driver någon sådan anläggning utan att den är godkänd, där det kräves, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes den som utövar luftfart utan att hava tillstånd enligt 7 kap. eller med åsidosättande av villkor som meddelats med stöd av 7 kap. 4 §.

8 § Åsidosätter någon vid utövning av tjänst å luftfartyg eller eljest trafikföreskrift som meddelats med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §, eller underlåter någon att landa enligt vad i 8 kap. 3 § sägs, straffes med dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Samma lag vare, om krigsmateriel eller annat gods befordras med luftfartyg i strid mot 8 kap. 4 § första eller andra stycket eller föreskrift som meddelats med stöd därav.

9 § Nyttjas luftfartyg till luftfart utan att enligt 10 kap. 2 § föreskriven försäkring eller säkerhet finnes, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Den som utför passagerarbefordran utan att i biljett eller standardvillkor för befordran intaga utfästelse som föreskrives i 9 kap. 22 § första stycket, dömes till dagsböter.

10 § Försummar någon, i annat hänseende än förut sagts, vad enligt 1–6 eller 8 kap. åligger honom, straffes med dagsböter.

Samma lag vare, där någon bryter mot vad i 11 kap. 13 § sägs.

11 § Straff enligt denna lag må ej ådömas, där gärningen skett av oaktsamhet som var ringa.

12 § Till straff enligt denna lag må ej dömas för gärning, som är särskilt belagd med straff i brottsbalken.

13 § Förövar ägaren av luftfartyg eller någon som är i hans ställe uppsåtliga gärning varom i 1 § första stycket sägs eller medverkar därtill, må luftfartyget förklaras förverkat till kronan, såframt det är påkallat till förebyggande av brott eller eljest särskilda skäl föreligga och det ej är uppenbart obilligt: finnes fartyget ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat. Vad nu sagts gälla dock ej mot den som i god tro förvärvat fartyget eller särskild rätt därtill.

Bestämmelserna i första stycket skola i tillämpliga delar gälla jämväl krigsmateriel och gods som avses i 8 kap. 4 § andra stycket, såframt ägaren därav eller någon som är i hans ställe förövar gärning som i 8 § andra stycket i detta kapitel sägs eller medverkar därtill.

14 KAP.

Vissa bestämmelser om lagens tillämpning

1 § I fråga om luftfartyg som icke hava förare ombord eller som framdrivas annorledes än med motor eller eljest äro av särskild beskaffenhet äger regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket att, där hinder ej möter av hänsyn till trafiksäkerheten eller det allmänna, medgiva undantag från vad i 2–8 kap. stadgas, så ock meddela de särskilda föreskrifter som finnas erforderliga.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, luftfartsverket äger ock meddela föreskrifter om sådana för rörelse i luften inrättade föremål, som icke äro att hänföra till luftfartyg.

2 § Talan mot sådant luftfartsverkets beslut i särskilt fall enligt denna lag eller med stöd därav meddelade föreskrifter, som rör certifikat eller behörighetsbevis för personal inom luftfarten, medgivande att utan certifikat göra tjänst å luftfartyg, registrering av luftfartyg eller förbud mot luftfartygs avgång, föres hos kammarrätten genom besvär.

Mot annat beslut av luftfartsverket enligt denna lag föres talan hos regeringen genom besvär.

Beslut, som avses i denna paragraf, skall omedelbart lända till efterrättelse, om ej annorlunda förordnas.

3 § Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna lag meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av luftfartsverket.

4 § Regeringen må bestämma, att vad i denna lag sägs om luftfartsverket skall i ett eller flera hänseenden i stället gälla annan myndighet som regeringen förordnar.

ANDRA AVDELNINGEN

Om militär luftfart och annan luftfart för statsändamål

15 KAP.

1 § I fråga om luftfart med svenska militära luftfartyg samt om militära flygplatser och annan militär markorganisation meddelas, i de ämnen i vilka beträffande civil luftfart stadganden äro givna i denna lag, bestämmelser av regeringen eller den regeringen bemyndigar.

Vad i 9 kap. och 10 kap. 3 § ävensom 11 kap. 2 § första och tredje styckena samt 13 § är stadgat med avseende å civil luftfart skall dock gälla jämväl i fall som avses i första stycket.

2 § Beträffande luftfart med svenska luftfartyg, som utan att vara militära nyttjas uteslutande för statsändamål och icke för affärsdrift, gäller vad i denna lag, med undantag av 11 kap. 3–6 §§, är stadgat om civil luftfart.

Regeringen eller den regeringen bemyndigar äger i fråga om luftfartyg som avses i första stycket medgiva ytterligare undantag från vad som enligt denna lag gäller om civil luftfart, dock icke såvitt angår de i 1 § andra stycket angivna lagrummen, så ock meddela de särskilda föreskrifter som finnas erforderliga.

3 § Huruvida och på vilka villkor främmande militära luftfartyg eller andra främmande luftfartyg, som nyttjas uteslutande för statsändamål och icke för affärsdrift, må vinna tillträde till svenskt område, bestämmer regeringen eller den regeringen bemyndigar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

På regeringens vägnar

ANITHA BONDESTAM

Valter Nilsson
(Kommunikationsdepartementet)

